

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«Статистика»
(назва дисципліни)**

**ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 076 Підприємництво та торгівля

ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Юлія ПШЕНИЧНА, викладач економічно-комерційних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
економічно-комерційних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 5 від «16» 01 2026 р.

Голова циклової комісії  (Вікторія ПОНОМАРЕНКО)

(підпис)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Статистик» є нормативним документом, що визначає зміст навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання, які вона формує.

Навчальна програма навчальної дисципліни «Статистика» спрямована на ознайомлення здобувачів освіти з основними прийомами та методами оцінки масових соціально-економічних явищ і процесів, що відбуваються в Україні; прищеплення бажання оволодівати новими спеціальними знаннями; підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних широко використовувати свої знання з метою засвоєння теорії та практики.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Статистика» укладено на основі ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| | |
|---|---|
| Галузь знань | 07 Управління та адміністрування |
| Спеціальності | 076 Підприємництво та торгівля |
| Освітньо-професійний ступінь | фаховий молодший бакалавр |
| Обов'язкова/вибіркова | Вибірковий компонент (ВК) за вибором здобувача освіти |
| Кількість тем | 10 |
| Загальна кількість годин | 90 |
| Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин: | |
| Лекції | 24 |
| Практичні заняття | 20 |
| Самостійна робота | 46 |
| Форма підсумкового контролю | залік |

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Статистика», компетентності та заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: є ознайомлення здобувачів освіти з основними прийомами та методами оцінки масових соціально-економічних явищ і процесів, що відбуваються в Україні, прищеплення бажання оволодівати новими спеціальними знаннями, сприяння формуванню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки.

Завдання навчальної дисципліни: вивчення основних категорій, понять, систем, інструментарію та алгоритмів статистики; набуття практичних навичок розв'язання конкретних статистичних задач; формування вмінь творчого пошуку шляхів покращення виробничо-господарської діяльності підприємств соціально-економічного розвитку суспільства з використанням основних показників, прийомів і методів статистики.

Предметом навчальної дисципліни є: вивчення закономірностей формування масових соціально-економічних явищ і процесів та тенденцій їх розвитку.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Статистика» є: досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання та компетентностей, ґрунтовна підготовка з дисциплін: «Вища математика», «Політична економія», «Інформатика і комп'ютерна техніка», «Соціологія».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

Знати:

- наукові принципи організації статистичної служби в Україні;
- сутність статистики як науки та галузі практичної діяльності;
- основні поняття та категорії статистики;
- методи збирання, обробки, аналізу статистичної інформації.

Уміти:

- організовувати та проводити статистичні дослідження;
- систематизувати статистичні дані;
- будувати статистичні таблиці та графіки;
- розраховувати та аналізувати статистичні показники.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Статистика» пов'язана із дисциплінами: «Вища математика», «Політична економія», «Інформатика і комп'ютерна техніка», «Соціологія».

Програмою навчальної дисципліни «Статистика» передбачено проведення лекцій, практичних занять із тем курсу, а також складання семестрового заліку.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

| Назва компетентностей/ результатів навчання | Сутність сформованих компетентностей/результатів навчання |
|--|---|
| Загальні компетентності (ЗК) | <p>ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> |
| Спеціальні компетентності (СК) | <p>СК 5. Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької та торговельної діяльності.</p> <p>СК 6. Здатність виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.</p> <p>СК 7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій та торговельній діяльності.</p> |
| Результати навчання (РН) | <p>РН 3. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.</p> <p>РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати їх на практиці.</p> <p>РН 13. Застосовувати отримані навички з основ обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій та торговельній діяльності.</p> <p>РН 17. Визначати основні показники діяльності підприємницьких та торговельних структур для забезпечення їх ефективності.</p> |

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
3.1. ОРІЄНОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Назва теми | Обсяг годин | | | | |
|--|-------------|--------------|-----------|-------------|-------------------------------|
| | Разом | у тому числі | | | |
| | | лекції | практичні | семінарські | самостійне опрацюванн я |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 6 | 7 |
| Тема 1. Предмет та методологічна база статистики | 7 | 2 | - | - | 5 |
| Тема 2. Статистичне спостереження | 7 | 2 | - | - | 5 |
| Тема 3. Зведення та групування статистичних даних | 7 | 2 | - | - | 5 |
| Тема 4. Абсолютні та відносні величини | 9 | 2 | 2 | - | 5 |
| Тема 5. Середні величини та показники варіації | 9 | 2 | 2 | - | 5 |
| Тема 6. Ряди динаміки | 9 | 2 | 2 | - | 5 |
| Тема 7. Індекси | 7 | 2 | 2 | - | 3 |
| Тема 8. Статистика продукції | 11 | 2 | 4 | - | 5 |
| Тема 9. Статистика чисельності та продуктивності персоналу | 13 | 4 | 4 | - | 5 |
| Тема 10. Статистика ефективності виробництва | 11 | 4 | 4 | - | 3 |
| Разом годин з навчальної дисципліни | 90 | 24 | 20 | - | 46 |

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ТЕОРІЯ СТАТИСТИКИ

1.1. Предмет і методологічна база статистики

Коротка історична довідка про виникнення статистики як науки.

Предмет статистики. Статистика як суспільна наука.

Основні поняття і категорії статистичної науки: статистична сукупність, одиниця сукупності, статистичні ознаки, їх класифікація і шкали вимірювання, варіація ознак. Система статистичних показників.

Методологія статистики. Діалектичний метод – основа статистичних методологій. Всебічний теоретичний аналіз розвитку суспільних явищ, вивчення їх у взаємозв'язку і розвитку. Закон великих чисел і його роль у статистиці.

Етапи статистичного дослідження: масове статистичне спостереження, зведення і групування статистичних матеріалів, аналіз статистичної інформації.

Статистика і облік. Провідна роль статистики в єдиній системі народногосподарського обліку.

Закон України “Про державну статистику”.

Організація статистики в Україні. Статистика загальнодержавна і відомча .

Структура органів державної статистики, їх функції, права і обов'язки.

Основні проблеми і завдання статистики на сучасному етапі розвитку суспільства. Автоматизована система державної статистики (АСДС).

1.2. Статистичне спостереження

Поняття про статистичне спостереження. Його суть і завдання та вимоги до нього.

Основні організаційні форми статистичного спостереження.

Звітність і спеціальні статистичні спостереження. Види статистичного спостереження за часом проведення реєстрації об'єктів, за якими спостерігають (поточне, періодичне, одноразове), за повнотою охоплення одиниць спостереження (суцільне, несучільне). Способи проведення статистичного спостереження.

План статистичного спостереження. Програмно-методологічні питання плану статистичного спостереження: мета і завдання спостереження, об'єкт і одиниця спостереження, програма статистичного спостереження. Інструментарій статистичного спостереження. Статистичні формуляри та їх види. Інструкції.

Організаційні питання статистичного спостереження. Організаційний план статистичного спостереження. Місце і час спостереження. Критичний момент спостереження, його вибір та значення. Строки проведення спостереження. Підготовчі роботи.

Статистична звітність. Види звітності. Порядок затвердження звітності.

Спеціальні статистичні спостереження. Статистичні переписи, принципи їх проведення. Помилки статистичного спостереження та напрями їх запобігання. Способи контролю достовірності статистичних даних.

1.3. Зведення і групування статистичних даних

Поняття про зведення статистичних даних. Завдання зведення, його основний зміст (групування, одержання системи показників, табличне і графічне оформлення результатів), його види, організація і техніка. Зведення в умовах АСДС.

Поняття статистичного групування та його роль у статистичному дослідженні. Суть методу групувань.

Етапи проведення статистичного групування: вибір групувальних ознак, визначення числа груп, вибір інтервалів групування. Побудова рядів розподілу. Характеристика груп за системою статистичних показників.

Види статистичних групувань: типологічні й аналітичні; результативні і факторні; прості й комбінаційні.

Статистичні таблиці як метод наочного викладення статистичних даних. Елементи статистичної таблиці. Види статистичних таблиць і правила їх побудови.

Роль і значення графічного способу зображення статистичних даних. Види графічних зображень і способи їх побудови. Діаграми та їх види. Способи графічного зображення основних видів відносних показників, динаміки і взаємозв'язку явищ.

1.4. Абсолютні та відносні величини

Поняття про абсолютні та відносні показники, їх взаємозв'язок. Види абсолютних статистичних показників, їх значення. Одиниці виміру абсолютних величин.

Види відносних величин і форми їх вираження. Відносні величини планового завдання, виконання плану, динаміки, структури, інтенсивності, координації, порівняння.

Комплексне використання у статистиці абсолютних і відносних величин. Умови застосування відносних величин. Обґрунтування вибору бази порівняння.

1.5. Середні величини та показники варіації

Поняття про середню величину, її суть. Взаємозв'язок методу середніх з методом групувань. Загальні й групові середні.

Види і форми середніх величин, методи їх розрахунку. Середня арифметична. Середня гармонічна. Структурні середні – мода і медіана. Середня хронологічна, середня геометрична.

Варіація ознак та способи її вивчення. Показники варіації: розмах варіації, середнє лінійне відхилення, середній квадрат відхилення (дисперсія), середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації. Математичні властивості середніх величин і показників варіації, їх використання для спрощення розрахунків.

1.6. Ряди динаміки

Ряди динаміки як характеристика змін явищ у часі. Поняття про ряди динаміки, їх складові елементи та правила побудови. Види рядів динаміки та їх особливості. Порівнянність рядів динаміки. Рівні ряду динаміки. Середній рівень і прийоми його обчислення в моментних та інтервальних рядах.

Показники рядів динаміки. Абсолютний приріст рівня. Темпи зростання і приросту. Значення одного відсотка приросту. Обчислення середнього абсолютного приросту, темпу зростання і приросту.

Прийоми аналізу рядів динаміки. Прийоми виявлення тенденцій розвитку. Вирівнювання рядів динаміки способом укрупнення періодів, ковзної середньої і методом найменших квадратів. Визначення сезонних коливань.

Практичне заняття

Обчислення показників аналізу ряду динаміки. Вирівнювання динамічних рядів методом укрупнення періодів. Визначення показників сезонних коливань.

1.7. Індекси

Загальне поняття про індекси. Значення і місце індексів у соціально-економічних дослідженнях та зв'язок індексів з відносними величинами, середніми величинами, рядами динаміки.

Види індексів. Індивідуальні й загальні індекси. Основні елементи індексів. Індексована величина.

Форми індексів. Агрегатна форма як основна форма загальних індексів. Середній арифметичний і середній гармонічний індекс. Система індексів для характеристики динаміки складних явищ. Індекси з постійною і змінною базою порівняння (базисні й ланцюгові).

Взаємозв'язок індексів. Індекси постійного (фіксованого) і змінного складу. Індексний метод аналізу.

Побудова і порядок розрахунку основних економічних індексів і фізичного обсягу цін, товарообігу, собівартості продукції та ін.

Практичне заняття

Обчислення агрегатного, середнього арифметичного, середнього гармонічного індексів. Обчислення базисних і ланцюгових індексів з постійними і змінними вагами.

2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА

2.1. Статистика продукції

Завдання статистики продукції господарства. Поняття про валову продукцію господарства, її склад і методи визначення.

Поняття про товарну продукцію аграрних підприємств і галузей господарства. Визначення рівня товарності.

Поняття про чисту продукцію господарства та методи її визначення.

Економіко-статистичний аналіз даних про продукцію господарства в умовах ринкових відносин.

Аналіз складу і структури реалізованої продукції з урахуванням строків і форм реалізації.

Практичне заняття

Визначення обсягу валової і товарної продукції, розрахунок показників товарності.

2.2. Статистика чисельності та продуктивності персоналу

Статистика трудових ресурсів.

Показники чисельності і складу робочої сили в аграрних підприємствах. Обчислення показників середньоспискової чисельності працівників. Показники руху робочої сили. Показники використання робочої сили і робочого часу.

Показники працездатності, показники використання трудових ресурсів: коефіцієнт зайнятості трудових ресурсів, коефіцієнт працездатного населення, коефіцієнт зайнятості всього населення. Природний і механічний рух трудових ресурсів.

Система показників продуктивності праці в аграрних підприємствах. Методи їх визначення. Економіко-статистичний аналіз продуктивності праці. Показники статистики оплати праці в аграрних підприємствах.

Джерела статистичних даних про працю.

Практичне заняття

Визначення показників чисельності складу і руху робочої сили. Обчислення показників використання робочої сили і робочого часу.

Розрахунок і аналіз показників продуктивності й оплати праці.

2.3. Статистика ефективності виробництва

Поняття ефективності та її види. Показники ефективності сільсько-господарського виробництва. Показники ефективності використання основних засобів: фондівдача, фондоємність. Показники виробництва аграрних підприємств на одиницю земельної площі (урожайність сільськогосподарських культур, виробництво молока на 1 га сільськогосподарських угідь та інші). Статистика основних фондів.

Поняття собівартості продукції та її види. Класифікація витрат на виробництво продукції, калькуляція собівартості.

Показники прибутку (збитку) підприємств. Визначення показників рентабельності в господарстві. Джерела статистичних даних про собівартість продукції і рентабельність виробництва.

Економіко-статистичний аналіз даних собівартості і рентабельності виробництва.

Практичне заняття

Визначення показників ефективності використання основних засобів. Визначення показників собівартості продукції і рентабельності виробництва.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Рекомендована література та джерела

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV зі змінами та доповненнями.
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2756-VІзі змінами та доповненнями.
3. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III.
4. Про державну статистику: Закон України від 17.09 1992 р. № 2614-XIIзі змінами та доповненнями.
5. Про Всеукраїнський перепис населення: Закон України від 19.10.2000 р. № 2058-III зі змінами та доповненнями.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011р. № 2939-VІзі змінами та доповненнями.
7. Городянська М.В., Сизов А.І. Статистика для економістів: навчальний посібник. К.: Київськ. нац.ун-т ім. Т.Г. Шевченка, 2019.
8. Дорогань-Писаренко Л.О. та ін. Статистика: навчальний посібник. Полтава: РВВПДАУ, 2021.
9. Карпенкова Л.М. Статистика: навчальний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019.
10. Козерева О.В. Статистика: навчальний посібник. Х.: Вид-во Іванченка І.С., 2021.
11. Кузьмінська Н.Л. Статистика: курс лекцій «Електронний ресурс»: навчальний посібник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018.
12. Раєвнева О.В. та ін. Статистика: «Електронний ресурс»: навчальний посібник. Х.: ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, 2019.
13. Самотенкова О.В., Ольвінська Ю.О. Економічна статистика: навчальний посібник. Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2020.

Електронні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Державна податкова служба України URL : <https://www.sta.gov.ua/>
3. Державний комітет статистики України URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Нормативні акти України URL: <https://www.nau.kiev.ua/>
5. Податковий кодекс України URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського URL: <https://www.dtki.com.ua/>